

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Dvb. 4. Vtrum possimus condignè satisfacere pro reatu pœna temporalis
ex peccato remanente.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

apud Deum; quam aliquod paruum malum. Cuius signum est, quod culpa venialis non extinguat bona opera, quæ apud Deum reposita habemus, neque violet amicitiam.

DVBIVM IV.

Virum posimus condignè satisfacere pro reatu pœnæ temporalis ex peccato remanente?

Heretici huius temporis omnino negant. Ratio illorum est; Tum quia Deus gratis ignoscit culpam & omnem pœnã ob Christi meritũ: tum quia omnia opera nostra sunt labe peccati inquinata. Ita Lutherus in assertione articuli 5. apud Rosensem, & Caluinus lib. 3. Instit. cap. 4.

Respondet: Fide tenendũ est, iustificatos posse satisfacere pro debito pœnæ temporalis; quod remisã culpã remanet. Est definitum à Concilio Trident. sess. 14. can. 13. & cap. 8. & sess. 6. c. 14.

Probatur Primò: Ex Scripturis. Danielis 4. v. 24. Peccata tua eleemosynis redime: quibus verbis significatur eleemosynis deleri peccatum quoad culpam & pœnã, quamvis diverso modo. Proverb. 16. v. 6. Misericordiã & veritate redimitur iniquitas: quod maximè verum est quoad pœnã temporalem. Lucã 3. v. 8. Facite fructus dignos penitentia, id est, facite opera penitentia; digna & idonea peccatis vestris redimendis, vt colligitur ex Chrysofomo homil. 10. in Matthæum, & Gregorio homil. 20. in Lucam. Apostolus 2. ad Corinthios 7. v. 10. dicit, Tristitiam, quæ secundum Deum est, operari penitentiam in salutem stabilem: & inter cætera etiam operari vindictam: atqui vindicta siue sponte assumpta, siue ab alio imposita, est quædam satisfactio: ergo &c. Item 1. ad Corinthios 11. v. 31. Si nos ipsos diuicaremus (id est, condemnaremus & puniremur) non vtiq; iudicaremur (id est, non puniremur) à Domino. de quo loco vide August. in Enchiridio cap. 66.

Probatur Secundo: Ex Patribus. Vide Belarminum, Theodorum Peltanum, & alios. Tertullianus lib. de Penitentia: Offendisti, sed reconciliari adhuc potes: habes cui satisfacias, & quidem volentem. Et infra: Quam porro ineptum, penitentiam non adimplere, & veniam delictorum sustinere (id est, expectare?) hoc est pretium non exhibere, ad mercedem manum emittere: hoc enim pretio Dominus veniam addicere instituit, hac penitentia compensatione redimendam proponit impunitatem. vide sequentia.

Origenes. homil. 6. in Exodum loquens de peccatore, Penitendo, stendo, satisfaciendo delectat, quod admissum est. Et homil. 3. in lib. Iudicum: Quanto tempore deliquisti, tanto tempore humilia te ipsum Deo, & satisfacito ei in confessione penitentia. Homil. 15. in Leuit. dicit, Peccata redimi in hac vita pretio, quod pretium penitentia lacrymis congregatum sit, & labore boni operis inuentum. Cyprianus epist. 10: Hæc qui subtrahit fratribus nostris, decipit miseris; vt, qui post sunt agere penitentia veram, Deo patri & misericordie precibus & operibus suis satisfacere, seducantur vt magis pereant. Sermone de lapsis: Dominus orandus est, Dominus nostra satisfactio placandus. Sermone de opere & eleemosynis. Loquitur in scripturis Spiritus sanctus & dicit, eleemosynis & fide purgantur delicta: non vtiq; illa delicta, quæ fuerant ante baptismum contracta; nam illa Christi Sanguine purgantur.

Cyprianus. Probatur ex Patribus citatis: Vocant enim satisfactionem

gari Christi Sanguine; post baptismum autem operibus bonis & eleemosynis: non quod hæc peccata etiam non remittantur Christi Sanguine; sed quia non solo Christi Sanguine sine nostro labore & satisfactione, sicut peccata commissa ante baptismum. Lactantius lib. 6. Diuinarum institut.

cap. 24. Potest peccator reduci, & liberari, si eum peniteat actorum; & ad meliora conuersus, satisfaciat Deo. Hilarius in Psal. 118. exponens vers. illum: Exitus aquarum deduxerunt; &c. ait: Nunc quoque, id est, postquam arguente Nathan crimen suum cognouit, non desinit David vera penitentia lacrymis facti veteris crimen abolere. Et infra: Hac venia peccati est fonte fletuum flere, & largo lacrymarum imbri madeseri. Ambrosius lib. ad virginem lapsam: Grandi plagã altã & prolixã opus medicina est: grande scelus grandem necessariam habet satisfactionem. Nazianzenus Oratio in sancta Lumina fusẽ agit de baptismo laborioso Penitentia, & inter cetera dicit, Aequale malum est & dimissio absque castigatione, & castigatio sine venia: quandoquidem illa totas relaxat habenas, hac verò nimium restringit. D. Augustinus in Enchiridio cap. 70: Deus miserando delictam iam facta peccata, si non satisfactio congrua negligatur. Et cap. 71. dicit quotidianam orationem fidelium satisfacere pro quotidianis culpis. Homil. 50. quæ est de necessitate & vtilitate penitentia in lib. 50. Homiliarum, dicit peccatorem à Præpositis Sacramentorum accipere debere satisfactionis suæ modum. Et eadem homilia: Non sufficit mores in melius commutare, nisi etiam de his quæ facta sunt, satisfaciat Deo. Hieronymus in cap. 1. Ioëlis: Præteritas delicias per quas offenderat Deum, vitæ austeritate compenset. Chrysofomus lib. 2. de Sacerdotio cap. 4: Non temere ad delictorum modum oportet & multam ipsam adhibere, sed peccatoris mens exploranda est. Homilia 41. ad Populum: A nobis vltionem sumamus, & ita placabimus Iudicem. Innocentius 1. epist. 1. c. 7: Ceterum de pondere estimando delictorum, Sacerdotis est iudicare, vt attendat ad confessionem penitentis, & ad fletus atque ad lacrymas corrigentis, ac tum debere dimitti, cum viderit congruã satisfactionem. Leo 1. epist. 79. ad Nicetam c. 5. loquens de ijs qui comederant idolothyta: Penitentia, ait, satisfactio purgantur. & epist. 92. ad Rusticum cap. 2. Huiusmodi lapsis ad promerendam misericordiam Dei, priuata est petenda secessio; vt illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa. Idem docent reliqui Patres & Doctores.

Lactantius: Hilarius: Ambrosius: Nazianzenus: Augustinus:

Leo I: Hieron: Chrysof: Innocent: I: Leo II

Ex his testimonijs patet omnes Patres agnoscere satisfactionem, quæ Deum placet, & peccata redimat; eamque vel sponte fulcipi, vel à Sacerdotibus imponi. Vnde cõuincitur ignorantia vel certè impudentia Lutheri, qui negat istam arbitrariam satisfactionem in Scripturis, aut in Patribus reperiri. Caluinus autem respondet, Patres fuisse lapsos, & fuisse nimis austeros, & alia his similia. Alibi autem dicit hanc satisfactionem solum fuisse disciplinam quandam politicam ad satisfaciendum Ecclesie, quando quis fuerat excommunicatus. Sed hoc falsum esse ex eo patet, quod Patres loquantur de satisfactio, quæ fit Deo, ad ipsum placandum: & loquantur de multis non excommunicatis.

Dico Secundo: Hęc satisfactio in iustis est condigna & æquiualens debito pœnæ temporalis: est communis Doctorum & certa. Probatur ex Patribus citatis: Vocant enim satisfactionem

Yyy iij

15 Negant heretici.

Assertio affirmans est de fide.

Ex Scriptura.

16 Ex Patribus. Tertull.

Origenes.

Cyprianus.

Lactantius:

Hilarius:

Ambrosius:

Nazianzenus:

Augustinus:

Hieron:

Chrysof:

Innocent: I:

Leo II

17

Iustus condigne satisfactio pro peccata temporalis.

tisfactionem Pretium, redemptionem, dignam satisfactionem; quæ omnia significant condignitatem.

Probat *Secundò*: Ratione. *Primò*: quia opus hominis iustificati dignum est vitæ æternæ; vt patet *Matth. 20. v. 8. Voca operarios, & redde illis mercedem.* 2. ad *Timotheum 4. v. 8. Reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi iustus Iudex*: ergo multò magis erit digna satisfactio pro debito pænæ temporalis, præsertim cum hoc debitum non sit tanti momenti, eiusque remissio fiat condonatione extrinseca. *Secundò*: Culpa & pænna æterna remittitur gratis, quia pro his non potest æquiualens satisfactio à nobis exhiberi tergo cum debitum pænæ temporalis remaneat illis condonatis, signum est pro hac posse æquiualem satisfactionem exhiberi, alioqui simul cum illis gratis condonari deberet. *Tertiò*: Quòd hæc satisfactio sit condigna, probatur ex conditionibus meriti condigni: Nam satisfaciens est Deo charus, & satisfactio ipsa est opus supernaturale, seu ex gratiâ Dei proueniens, & huic debito proportionatum; & promissio diuina extat, vt patet ex Scripturis allatis: ergo &c.

Obijciunt heretici *Primò*: Ista satisfactio cedit in iniuriam satisfactionis Christi, quasi ea non fuerit plenissima.

Respondeo: Nosram satisfactionem minime cedere in iniuriam satisfactionis Christi: quia etsi Christus plenissimè pro nobis satisfecerit, hæc tamen satisfactio medijs à Christo institutis nobis applicari debet: sicuti baptismo applicatur nobis satisfactio Christi ad remissionem peccatorum ante commissorum: Eucharistiâ ad gratiæ augmentum: Pœnitentiæ Sacramento ad remissionem peccatorum post baptismum commissorum quo ad culpam & pœnam æternam: denique operibus laboriosis, vt ieiunio, oratione & eleemôsynâ applicatur nobis Christi satisfactio ad remissionem pœnæ temporalis: oportet enim nos quodammodo Christo cõformari vt eius satisfactio nobis cõmunicetur. Adde, cedere in honorem Christi, quòd non tantum ipse pro nobis satisfecit, sed etiam virtutem satisfaciendi dedit: sicut in honorem Dei cedit, quòd non tantum ipse omnia operetur, sed etiam creaturis virtutem operandi dederit.

Instant heretici: ergo Deus bis punit idè peccatũ, videlicet semel in Christo, & semel in nobis, & duplicem exigit satisfactionem. Respondeo: Si agamus de peccatis post baptismum commissis, verum est: sed diuersa ratione. Nam Christi satisfactio fuit ad constituendum thesaurum, seu sufficiens pretium, quo omnis culpa & pœna condonatur: nostra autem satisfactio requiritur vt illud pretium nobis applicetur. Et licet ipsa iustorum opera secundum se sint satisfactoria sicut & meritoria, tamen applicant etiam satisfactionem Christi, vt videlicet, eò nostra satisfactio sit perfectior. Nam per Christi passionem ex rigore iustitiæ satisfacimus: per nostram autem ex iustitiâ imperfecta.

Obijciunt *Secundò*: *Ezechielis 18. v. 21. dicitur: Impietas impij non nocebit ei, quacumque die conuersus fuerit. Atqui noceret, si deberet satisfacere.*

Respondeo: Non nocebit ei quo ad pœnam æternam, sed punietur tantum pœnâ temporalis. Hunc esse sensum huius loci, patet, quia similiter dicit *v. 24. Iustitia iusti non recordabuntur: & tamen*

Deus remunerat sæpè bona opera peccatorum præmio temporalis. Patet ergo Scripturam loqui de pœna æterna, & de præmio æterno. Adde ostensum esse supra quæst. 86. art. 4. post culpam remissam Deũ sæpè punire peccata vindictâ temporalis: vt patet in Mose, Dauide & alijs ibidem relatis.

Eodem modo intelligenda sunt alia Scripturæ loca, in quibus dicitur Deus peccata nostra post tergum suum projicere: delere instar nubis: demergere in profundum maris: tegere: non imputare: obliuisci, & similia: quia videlicet eos, quibus amicitiam suam restituit, ita respicit quo ad culpam & pœnam æternam, ac si nunquam peccassent; licet eos temporaliter puniat, aut velit vt ipsi se temporaliter castigent.

Obijciunt *Tertiò*: Ex Patribus. Et *Primò* quidem ex D. Chryso-stomo tria testimonia; quorum prius est ex lib. 3. de Prouidentia, vbi sic ait: *Si ob hoc pœnas infert Deus, vt in malis perseverantes ad pœnitentiam vocet, offensâ pœnitentiâ superflua iam erit pœna.* Alterum est ex homil. 2. in *Plal. 50. Vbi*, inquit, *miseri cordia peritur, pœna locus non est: vbi misericordia postulat, iudicium non sauit.* Tertium est ex homil. de S. Philogonio: *Si quis recedens à pristinis malis ex animo promittat Deo se nunquam ad illa rediturum, nihil aliud requirit Deus ad satisfactionem vltiorem.*

Respondeo ad primum testimonium Chryso-stomi: Quando peccator ostendit perfectam pœnitentiam, quæ non tantum continet internam conuersionem, sed etiam externos labores & opera satisfactoria, tunc par est vt diuina vindicta cesset. Vel potius dicendum est, Chryso-stomum loqui de flagellis, quibus Deus homines in peccatis demorantes excitat ad conuersionem & pœnitentiam, quæ cessant quando homo iam facit pœnitentiam; essent enim superflua: nam hoc habetur tunc, propter quod infligitur, quamuis ea flagella quibus punit peccata præterita nõ semper cessent, quando homo facit pœnitentiam, vt patet in Dauide. Ad secundum: Commendat ibi Chryso-stomus misericordiam in genere, cui opponitur iudicium & pœna. Qui enim ex misericordia cõsecutus est veniam, non debet subire pœnam condonatum: & quatenus petimus misericordiam, eatenus deprecamur pœnam & iudicium. Sed quia Deus non ita passim vtitur misericordiâ, vt non etiam vtatur iustitiâ; idè nõ remittit totam pœnam, sed partem relinquit luendam: vnde debet illam homo subire, nisi aliunde constet esse remissam. Vnde Chryso-stomus eadem homiliâ dicit: *Miseretur quidem Deus, sed non passim miseretur: prouocat nos & dicit, Da & tu aliquid. Et infra: Deus dicit, Da mihi cõfessionem tuâ, & lacrymas pœnitentiæ.* Et in *Plal. 106. Peius est Dei offensam non placare satisfactione, quam peccando Dei bonitatem offendere.* Ad tertium: Per satisfactionem intelligit Chryso-stomus excusationem: vt patet ex præcedentibus verbis; vbi dicit: *Discede à malo, virtutem amplectere, & istud sufficit ad excusationem.*

Alia quædam loca adferunt heretici ex D. Ambrosio, & ex D. Augustino. Locus ex Ambrosio, est ex lib. 10. in Lucam, vbi de Petro loquens dicit, *Lacrymas eius lego, satisfactionem non lego.* Sed Ambrosius ibi per satisfactionem, intelligit excusationem: vt patet ex c. 96. Locus ex D. Augustino, vel potius ex Gennadio desumitur ex lib. De

18
1. Obiectio
hereticorum, quòd
nostra satisfactio sit
Christo iniuriosa.
Refellitur.

Quomodo
bis idem
peccatum
puniatur.

19
2. Obiectio,
ex
Script.
Refellitur.

20
3. Obiectio,
ex
Patribus.

Explicit
Chryso-
stomus.

Ambrosius.

Augustinus lib. De dogmatibus Ecclesiasticis c. 54. ubi dicitur: *Satisfactio est causas peccatorum excindere, nec eorum suggestionibus adiri indulgere.* Sed definitio illa data est ex effectu: ut supra q. 12. dictum est. Videatur cap. 53. ubi clarissime in satisfactione Auctor ille requirit lacrymas & orationem.

21 Obiiciunt Quarto alia quaedam, quae etiam afferre solent contra meritum: ut, hominem, quid quid habet & potest, debere Deo titulo creationis & redemptionis: quid ergo poterit reddere pro iniurijs? Confirmatur: quia servus cum totus sit domini, non potest domino quidquam reddere pro iniuria: quia quidquid est, & habet, est domini.

Explicatur & negatur. Respondeo: Non quidquid homo potest, absolute tenetur facere: quia Deus non omnia a nobis exigit, sed ea tantum quae praecipua sunt; praeter quae potest multa alia facere, quae etsi tenentur facere quando peccavit, tamen ante peccatum non tenebatur, sed erant ei libera: & haec vocamus opera satisfactoria. Ad Confirmationem Respondeo: Ex eo quod homo totus naturam suam sit Dei, bene sequitur non posse inter illum & Deum esse iustitiam perfectam; non autem quin possit esse imperfecta, praesupposita videlicet promissione & acceptatione divina. Sicuti inter dominum & servum, si dominus non exigit nisi certa quaedam opera, reliqua relinquit in ipsius arbitrio, poterit servus per illa satisfacere domino suo, si quod damnus intulerit, modo dominus velit acceptare. Vide lib. 13. de Perf. diuina c. 2.

ARTICVLVS II.

Vtrum alius pro alio possit satisfacere?

22 Affirmatur. Respondeo: Possit, modo vterque sit in gratia. Probant quidam Primò: Ex illo Apostoli ad Colossenses 1. v. 24. *Gaudeo in passionibus meis pro vobis, & adimpleo ea quae desunt passionum Christi, in carne mea pro corpore eius, quod est Ecclesia.* Sed Apostolus hic non loquitur de satisfactione, sed de suis laboribus, quos tolerabat in praedicando Evangelio, ut sic meritum Christi applicaretur hominibus: hoc enim deerat passionibus Christi: nam sine Apostolorum & aliorum sanctorum praedicatorum laboribus, Evangelium Christi non innotuisset orbis; ac proinde eius passio vim non habuisset in hominibus. Probant Secundò: Ad Galatas 6. v. 2. *Alter alterius onera portate.* Sed hic locus non vrget, quia de tolerantis mutuis imperfectioibus agit.

23 Probatur solidius. Probatur ergo Primò: Iacobi 5. v. 26. *Orate pro inuicem, ut saluemini.* 1. Ioannis 5. v. 16. *Qui scit fratrem suum peccare non ad mortem, oret, & dabitur ei vita.* & alia huiusmodi.

Exempla Scripturae, a maiori ad minus. Probatur Secundò: Ratione. Prima est: Deus propter Iacob benedixit domui Laban: Genes. 30. v. 27. Propter decem iustos voluit parcere quinque ciuitatibus Pentapolis: Genes. 18. v. 32. Propter preces Samuëlis pepercit populo cum Regem petijissent: 1. Reg. 12. v. 19. Propter Dauid Dominus pepercit Salomoni: 3. Reg. 11. v. 12. Propter lacrymas viduae suscitauit filium eius defunctum: Lucae 7. v. 13. Propter fidem portantum, sanauit paralyticum: Lucae 5. v. 20. Ergo bona opera vnus possunt alteri prodesse ad

remissionem poenae temporalis. Patet consequentia; nam si Dominus saepe pepercit impijs, ipsique benefecit ob preces & merita iustorum, multò magis ignoscet poenam temporalem filijs suis ob aliorum preces & afflictiones.

Secunda Ratio est: Omnes, qui sunt in gratia, sunt membra viua vnus corporis & capitis, ut saepe docet Apostolus: ad Rom. 12. ad Ephes. 4. Atqui membrorum inter se est communio: iuuant enim se mutuo omnibus officijs sibi proprijs; sustinent pro mutuâ salute varios labores, interdum sectionem & vitionem; & si quid patitur vnum, compatiuntur reliqua. Ergo pari modo iusti possunt se mutuo iuuare; & alterius afflictio poterit alteri prodesse: hoc enim postulat communio sanctorum, quam constat esse in Ecclesia.

24 Dixi, *Modo vterque sit in gratia*: quia etsi opera iustorum possunt prodesse impijs ex congruo ad impetrandum auxilium, quo ad iustificationem disponantur; & etiam ad poenas temporales differendas, ut in hac vita non puniantur: tamen non possunt prodesse ad remissionem poenarum temporalium, quamdiu manent impij; quia nemo est capax remissionis poenae, nisi remissa culpa, ut supra ostensum est.

DVBIVM I.

Vtrum satisfactio vnus valeat alteri ex condigno?

25 Multi Doctores sentiunt valere ex condigno; estque probabile. Verius tamen videtur, solum valere ex congruo, id est, ex Dei misericordia acceptantis satisfactionem vnus pro altero. Ita tenet Antonius Cordubensis qu. 5. de Indulgentijs, & Ioannes Medina codice De satisfactione quaest. 5.

Probatur Primò: Quia opus alterius non valet alteri, neque per modum perpeccationis seu iustitiae poenae; non enim tu sustines poenam tibi debitam, dum ego punior: neque per modum meriti condigni; nam nemo alteri ex condigno mereri potest: ergo solum valet per modum imperationis. Patet Consequentia, quia tantum his tribus modis potest valere satisfactio.

Probatur Secundò: Quia nulla extat promissio Dei de acceptanda alterius satisfactione pro peccatis alterius; & quamuis extaret, non sufficeret ad condignitatem satisfactionis: ut patet in promissione remissionis peccatorum facta poenitentibus, quam tamen remissionem non merentur ex condigno, eò quod promissio non tribuat operi dignitatem.

Probatur Tertio: Ratione à priori: quia opus hominis cum sit limitatum secundum conditionem & virtutem operantis, non potest alteri aliquam dignitatem tribuere ad aliquod bonum, sed solum operanti in quo manet (illud enim proprium est operibus Christi, quae infinitam habent dignitatem meriti & satisfactionis); quae etiam causa est quod nemo alteri possit ex condigno quidquam mereri: ergo mea satisfactio non potest tibi valere ex condigno, cum te non possit reddere dignum remissione poenarum. Secus est de satisfactione Christi quae nobis applicata per Baptismum vel Sacramentum poenitentiae, reddit dignos non solum remissione poenae temporalis, sed etiam culpae & poenae aeternae.

Dices